

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 6ης Οκτωβρίου 2009*

Στην υπόθεση C-267/08,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Unabhängiger Finanzsenat, Außenstelle Klagenfurt (Αυστρία) με απόφαση της 16ης Ιουνίου 2008, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 20 Ιουνίου 2008, στο πλαίσιο της δίκης

SPÖ Landesorganisation Kärnten

κατά

Finanzamt Klagenfurt,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους C. W. A. Timmermans, πρόεδρο τμήματος, J.-C. Bonichot, J. Makarczyk (εισηγητή), L. Bay Larsen και C. Toader, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

γενικός εισαγγελέας: M. Poiares Maduro
γραμματέας: K. Malaček, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζήτησεως της 23ης Απριλίου 2009,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- το Finanzamt Klagenfurt, εκπροσωπούμενο από τον J. Wogrin, επικουρούμενο από τον G. Lackner, Rechtsanwalt,

- η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις Ο. Πατσοπούλου, Σ. Τρεκλή και Β. Καρρά,

- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Δ. Τριανταφύλλου,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 9ης Ιουλίου 2009,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφοι 1 και 2, της έκτης οδηγίας 77/388/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, περί εναρμονίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, των σχετικών με τους φόρους κύκλου εργασιών — Κοινό σύστημα φόρου προστιθεμένης αξίας: ομοιόμορφη φορολογική βάση (ΕΕ ειδ. έκδ. 09/001, σ. 49, στο εξής: έκτη οδηγία ΦΠΑ).

- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της SPÖ Landesorganisation Kärnten, που είναι η οργάνωση του αυστριακού σοσιαλιστικού κόμματος στο ομόσπονδο κράτος της Καρινθίας (στο εξής: Landesorganisation) και του Finanzamt Klagenfurt σχετικά με τη φορολογική μεταχείριση, όσον αφορά τον φόρο προστιθέμενης αξίας (στο εξής: ΦΠΑ), ορισμένων δραστηριοτήτων διαφήμισης τις οποίες ανέλαβε η οργάνωση αυτή για λογαριασμό των επαρχιακών και τοπικών οργανώσεων του εν λόγω κόμματος στο ομόσπονδο κράτος της Καρινθίας κατά τη διάρκεια των ετών 1998 έως 2004.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

3 Το άρθρο 4 της έκτης οδηγίας ΦΠΑ έχει ως εξής:

«1. Θεωρείται ως “υποκείμενος στον φόρο” οποιοσδήποτε ασκεί, κατά τρόπο ανεξάρτητο και σε οποιονδήποτε τόπο, μία από τις οικονομικές δραστηριότητες που αναφέρονται στην παράγραφο 2, ανεξαρτήτως του επιδιωκόμενου σκοπού των αποτελεσμάτων της δραστηριότητος αυτής.

2. Οικονομικές δραστηριότητες, κατά την έννοια της παραγράφου 1, είναι όλες οι δραστηριότητες του παραγωγού, του εμπόρου ή του παρέχοντος υπηρεσίες, περιλαμβανομένων και των δραστηριοτήτων εξορύξεως, των γεωργικών δραστηριοτήτων καθώς και των δραστηριοτήτων των ελευθέρων επαγγελματιών η των εξομοιούμενων προς αυτά. Ως οικονομική δραστηριότητα θεωρείται επίσης η εκμετάλλευση ενσωμάτου η άυλου αγαθού, προς τον σκοπό αντλήσεως εσόδων διαρκούς χαρακτήρα.

[...]

5. Τα κράτη, οι περιφέρειες, οι νομοί, οι δήμοι και κοινότητες και οι λοιποί οργανισμοί δημοσίου δικαίου δεν θεωρούνται ως υποκείμενοι στον φόρο για τις δραστηριότητες ή πράξεις τις οποίες πραγματοποιούν ως δημοσία εξουσία, έστω και αν, επ’ ευκαιρία αυτών των δραστηριοτήτων ή πράξεων, εισπράττουν δικαιώματα, τέλη, εισφορές ή άλλες επιβαρύνσεις.

Εν τούτοις, όταν πραγματοποιούν τέτοιες δραστηριότητες ή πράξεις, πρέπει να θεωρούνται ως υποκείμενοι σε φόρο για τις δραστηριότητες ή πράξεις αυτές κατά το μέτρο που η μη υπαγωγή τους στον φόρο θα οδηγούσε σε σημαντικές στρεβλώσεις των όρων του ανταγωνισμού.

[...]»

Η εθνική νομοθεσία

- 4 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, του νόμου περί κομμάτων (Parteiengesetz), που έχει συνταγματική τυπική ισχύ, ορίζει τα εξής:

«(1) Η ύπαρξη πολλών πολιτικών κομμάτων αποτελεί ουσιώδες στοιχείο της δημοκρατικής τάξης της Δημοκρατίας της Αυστρίας [άρθρο 1 του Ομοσπονδιακού Συντάγματος].

(2) Τα πολιτικά κόμματα οφείλουν, μεταξύ άλλων να συμβάλλουν στη διαμόρφωση πολιτικής βούλησης.

[...]»

- 5 Κατά το άρθρο 6 του τροποποιητικού φορολογικού νόμου του 1975 (Abgabenänderungsgesetz 1975), τα πολιτικά κόμματα πρέπει να αντιμετωπίζονται, όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής των φορολογικών διατάξεων που αναφέρονται στο άρθρο 3,

παράγραφος 3, του ομοσπονδιακού φορολογικού κώδικα (Bundesabgabenordnung), ως νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, εφόσον έχουν νομική προσωπικότητα σύμφωνα με το άρθρο 1 του νόμου περί κομμάτων.

- 6 Το άρθρο 2 του νόμου για τον φόρο κύκλου εργασιών του 1994 (Umsatzsteuergesetz 1994) ορίζει τις έννοιες του επιχειρηματία και της επιχείρησης. Η παράγραφος 3 του άρθρου αυτού αφορά τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.
- 7 Με την επιφύλαξη εξαιρέσεων που δεν αφορούν την παρούσα υπόθεση, η εν λόγω παράγραφος 3 του άρθρου 2 του Umsatzsteuergesetz 1994 προβλέπει ότι τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου μπορούν καταρχήν να ασκούν εμπορικές ή επαγγελματικές δραστηριότητες μόνο στο πλαίσιο των μόνιμων επιχειρηματικών εγκαταστάσεων τους βιομηχανικού ή εμπορικού χαρακτήρα, κατά την έννοια του άρθρου 2 του νόμου για τον φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων του 1988 (Körperschaftsteuergesetz 1988).
- 8 Το άρθρο 2 του νόμου αυτού δίδει τον εξής ορισμό στη μόνιμη επιχειρηματική εγκατάσταση βιομηχανικού ή εμπορικού χαρακτήρα ενός νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου:

«(1) Μόνιμη επιχειρηματική εγκατάσταση βιομηχανικού ή εμπορικού χαρακτήρα ενός νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου είναι κάθε φορέας που

— είναι οικονομικά ανεξάρτητος και

— ασκεί αποκλειστικά ή πρωτίστως διαρκή και σημαντική δραστηριότητα σύμφωνα με τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας

- προκειμένου να αποκομίσει εισόδημα ή, σε περίπτωση μη συμμετοχής του φορέα αυτού σε γενικής φύσεως οικονομικές δραστηριότητες, προκειμένου να αποκομίσει άλλου είδους οικονομικά πλεονεκτήματα,

- χωρίς να δραστηριοποιείται στον αγροτικό ή δασοκομικό τομέα (άρθρο 21 του νόμου για τον φόρο εισοδήματος του 1988 [Einkommensteuergesetz 1988]).

Δεν απαιτείται η επιδίωξη κέρδους. Η δραστηριότητα του φορέα αυτού θεωρείται πάντοτε ως δραστηριότητα βιομηχανικού ή εμπορικού χαρακτήρα.

[...]

(4) Επιχείρηση επιδιώκουσα βιομηχανικό ή εμπορικό σκοπό υπέχει απεριόριστη φορολογική υποχρέωση ακόμη και στην περίπτωση που είναι νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου.

(5) Δραστηριότητα ασκούμενη σύμφωνα με τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας κατά την έννοια της παραγράφου 1 δεν υφίσταται όταν η δραστηριότητα αυτή εξυπηρετεί κυρίως την άσκηση δημόσιας εξουσίας (δραστηριότητα κατ' άσκηση κυριαρχικής εξουσίας). Τεκμαίρεται ότι υπάρχει άσκηση δημόσιας εξουσίας κυρίως όταν πρόκειται για παραδόσεις ή παροχές υπηρεσιών των οποίων ο αποδέκτης είναι υποχρεωμένος, βάσει νομοθετικής ή διοικητικής διάταξης, να τις αποδεχθεί.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 9 Την έφεση στην κύρια δίκη έχει ασκήσει η Landesorganisation. Η οργάνωση αυτή, που έχει νομική προσωπικότητα, πραγματοποίησε ορισμένες δραστηριότητες για λογαριασμό των επαρχιακών και τοπικών οργανώσεών της, στους τομείς των δημοσίων σχέσεων, της διαφήμισης και της ενημέρωσης, δραστηριότητες που χαρακτηρίζονται ως «προσέγγιση του κοινού». Η οργάνωση, μεταξύ άλλων, αγόρασε προεκλογικά διαφημιστικό υλικό το οποίο διένειμε εν συνεχεία, έναντι ανταλλάγματος, στις διάφορες επαρχιακές και τοπικές οργανώσεις ενώ οργάνωσε όλους τους ετήσιους χορούς του SPÖ.
- 10 Οι διάδικοι της κύριας δίκης διαφωνούν σχετικά με το ζήτημα κατά πόσον η Landesorganisation πρέπει να χαρακτηριστεί ως υποκείμενη στον φόρο κατά την έννοια της έκτης οδηγίας ΦΠΑ όσον αφορά τις δραστηριότητές της προσέγγισης του κοινού για λογαριασμό των τοπικών οργανώσεών της και, επομένως, κατά πόσον έχει δικαίωμα έκπτωσης του ΦΠΑ επί των εισροών στο πλαίσιο αυτό.
- 11 Σύμφωνα με τις διαπιστώσεις του αιτούντος δικαστηρίου, τα έσοδα της Landesorganisation μεταξύ των ετών 1998 και 2004 προέρχονταν πρωτίστως από τη μετακύλιση των δαπανών για την παροχή υπηρεσιών στις επαρχιακές και τοπικές οργανώσεις καθώς και από την πώληση των εισιτηρίων για τον ετήσιο χορό του SPÖ. Αντιθέτως, μικρό μόνον τμήμα των δαπανών της Landesorganisation μετακυλίστηκε στις τοπικές οργανώσεις. Οι τελευταίες αυτές οργανώσεις συνεισφέρουν στις δαπάνες της Landesorganisation βάσει των δυνατοτήτων τους -χωρίς να υφίστανται συναφώς προκαθορισμένοι κανόνες που πρέπει να τηρηθούν-, πράγμα που έχει ως συνέπεια η Landesorganisation να επωμίζεται η ίδια υποχρεωτικά το μεγαλύτερο μέρος των εξόδων που συνεπάγεται η εν λόγω διαφημιστική δραστηριότητα. Οι προκύπτουσες από αυτή τη δραστηριότητα ζημιές μπόρεσαν να αντισταθμιστούν από τα χρήματα που προέρχονταν από τις κρατικές επιχορηγήσεις, τις συνδρομές και εισφορές των κομματικών μελών καθώς και τις δωρεές.
- 12 Οι παροχές των οποίων η αξία δεν μπορούσε να καταλογιστεί σε συγκεκριμένο αποδέκτη άρχισαν, μόλις από το 2004, να επιμερίζονται μεταξύ των επαρχιακών οργανώσεων υπό μορφή επιβολής εισφοράς, της αποκαλούμενης εισφοράς «για τις δημόσιες σχέσεις». Το ύψος της εισφοράς αυτής καθοριζόταν σε συνάρτηση με τον αριθμό, αφενός, των κομματικών μελών της επαρχιακής οργάνωσης και, αφετέρου, των εκλεγμένων βουλευτών που προέρχονταν από την εν λόγω επαρχία.

13 Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Unabhängiger Finanzsenat, Außenstelle Klagenfurt αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1) Έχει το άρθρο 4, παράγραφος 1, της έκτης [ΦΠΑ], την έννοια ότι η “προσέγγιση του κοινού”, στην οποία προβαίνει η έχουσα νομική αυτοτέλεια οργάνωση ενός πολιτικού κόμματος σε ένα αυστριακό ομόσπονδο κράτος και η οποία έχει τη μορφή δημόσιων σχέσεων, ενημερωτικής δραστηριότητας, διοργάνωσης κομματικών εκδηλώσεων, παράδοσης διαφημιστικού/ενημερωτικού υλικού στις επαρχιακές οργανώσεις και διοργάνωσης του ετήσιου χορού του κόμματος (του χορού του SPÖ), πρέπει να θεωρηθεί ως οικονομική δραστηριότητα, εφόσον πραγματοποιούνται συναφώς έσοδα από τη (μερική) μετακύλιση των δαπανών “προσέγγισης του κοινού” στις επίσης νομικά αυτοτελείς οργανώσεις του κόμματος (επαρχιακές οργανώσεις κλπ.) και από τα εισιτήρια για τον χορό;
- 2) Αν οι δραστηριότητες που περιγράφονται παραπάνω στο ερώτημα 1 παράγουν “κατ’ αντανάκλαση” αποτελέσματα για την κομματική οργάνωση στο ομόσπονδο κράτος και προς όφελός της, υπάρχει κώλυμα για τον χαρακτηρισμό τους ως “οικονομικών δραστηριοτήτων” κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφοι 1 και 2, της έκτης οδηγίας [ΦΠΑ]; Είναι απόλυτα φυσικό ότι, στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων αυτών, διαφημίζεται επίσης πάντοτε το ίδιο το κόμμα και προωθούνται, αν όχι πρωταρχικώς, τουλάχιστον όμως παρεπομένως, οι πολιτικοί σκοποί του και η ιδεολογία του.
- 3) Μπορεί να γίνεται λόγος για “οικονομική δραστηριότητα” με την παραπάνω έννοια ακόμη και στην περίπτωση που οι δαπάνες για την “προσέγγιση του κοινού” υπερβαίνουν σταθερά και πολλαπλάσια τα έσοδα που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της δραστηριότητας αυτής από τη μετακύλιση των δαπανών και τη διοργάνωση του χορού;
- 4) Υπάρχει “οικονομική δραστηριότητα” ακόμη και στην περίπτωση που η μετακύλιση των δαπανών δεν πραγματοποιείται με βάση πρόδηλα κριτήρια οικονομικής φύσης (π.χ. μετακύλιση των εξόδων σε συνάρτηση με το ποιος τα προκάλεσε ή ποιος ωφελείται), αλλά εναπόκειται ουσιαστικά στις τοπικές οργανώσεις να αποφασίζουν κατά πόσον θα μετέχουν στις δαπάνες της κομματικής οργάνωσης του ομόσπονδου κράτους;

- 5) Υπάρχει “οικονομική δραστηριότητα” ακόμη και στην περίπτωση που η μετακύλιση των διαφημιστικών δαπανών στις τοπικές οργανώσεις πραγματοποιείται με τη μορφή εισφοράς, το ύψος της οποίας εξαρτάται αφενός από τον αριθμό των κομματικών μελών της οικείας οργάνωσης και αφετέρου από τον αριθμό των βουλευτών που η εν λόγω οργάνωση έχει επιτύχει να εκλεγούν;
- 6) Πρέπει τα ποσά των κρατικών επιχορηγήσεων που δεν θεωρούνται φορολογητέα αντιπαροχή (όπως είναι οι επιχορηγήσεις που καταβάλλονται στα κόμματα σύμφωνα με τον νόμο της Καρινθίας για την επιχορήγηση των κομμάτων) να λαμβάνονται εντούτοις υπόψη, ως οικονομικά οφέλη, κατά την εξέταση του ζητήματος αν υπάρχει οικονομική δραστηριότητα;
- 7) Σε περίπτωση που γίνει δεκτό ότι η “προσέγγιση του κοινού” καθαυτή συνιστά οικονομική δραστηριότητα κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφοι 1 και 2, της έκτης οδηγίας [ΦΠΑ]: Αποτελεί το γεγονός ότι οι δημόσιες σχέσεις και οι προεκλογικές εκστρατείες είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με τον πυρήνα των δραστηριοτήτων των πολιτικών κομμάτων και αποτελούν *conditio sine qua non* για την επίτευξη σκοπών πολιτικού περιεχομένου κώλυμα για τον χαρακτηρισμό της δραστηριότητας αυτής ως “οικονομικής δραστηριότητας”;
- 8) Μπορούν οι δραστηριότητες που αναπτύσσει η εφεσείουσα και που περιγράφονται ως “προσέγγιση του κοινού” να συγκριθούν, λόγω της φύσης τους, με τις δραστηριότητες των εμπορικών διαφημιστικών γραφείων, κατά την έννοια του παραρτήματος Δ (σημείο 10) της έκτης οδηγίας, ή να θεωρηθεί ότι είναι αντίστοιχες, λόγω του περιεχομένου τους, με τις εν λόγω δραστηριότητες; Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο ερώτημα αυτό: Με δεδομένη τη διάρθρωση των εσόδων και δαπανών κατά τον κρίσιμο για την έφεση χρόνο, μπορεί η έκταση των ασκηθεισών δραστηριοτήτων να χαρακτηριστεί ως “μη αμελητέα”;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

- ¹⁴ Με τα ερωτήματά του, που πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ’ ουσίαν, να διευκρινιστεί το ζήτημα αν το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, της

έκτης οδηγίας ΦΠΑ έχει την έννοια ότι οι δραστηριότητες προσέγγισης του κοινού που πραγματοποιεί η τοπική οργάνωση πολιτικού κόμματος κράτους μέλους πρέπει να θεωρηθούν οικονομική δραστηριότητα.

- 15 Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, της έκτης οδηγίας ΦΠΑ, θεωρείται ως «υποκείμενος στον φόρο» οποιοσδήποτε ασκεί, κατά τρόπο ανεξάρτητο και σε οποιονδήποτε τόπο, μία από τις οικονομικές δραστηριότητες που αναφέρονται στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου, ανεξαρτήτως του επιδιωκόμενου σκοπού ή των αποτελεσμάτων της δραστηριότητας αυτής. Η έννοια αυτή των «οικονομικών δραστηριοτήτων» ορίζεται στην εν λόγω παράγραφο 2 και περιλαμβάνει όλες τις δραστηριότητες του παραγωγού, του εμπόρου ή του παρέχοντος υπηρεσίες, ειδικότερα δε εκείνες που συνεπάγονται την εκμετάλλευση ενσωμάτου ή άυλου αγαθού προς τον σκοπό αντλήσεως εσόδων διαρκούς χαρακτήρα.
- 16 Συναφώς διευκρινίζεται ότι, μολονότι το άρθρο 4 της έκτης οδηγίας ΦΠΑ προσδίδει στον ΦΠΑ ευρύτατο πεδίο εφαρμογής, στη διάταξη αυτή εμπίπτουν μόνον οι δραστηριότητες που έχουν οικονομικό χαρακτήρα (βλ. αποφάσεις της 26ης Ιουνίου 2007, C-284/04, T-Mobile Austria κ.λπ., Συλλογή 2007, σ. I-5189, σκέψη 34, και C-369/04, Hutchison 3G κ.λπ., Συλλογή 2007, σ. I-5247, σκέψη 28).
- 17 Από πάγια νομολογία προκύπτει επίσης ότι η ανάλυση των εννοιών του υποκειμένου στον φόρο και των οικονομικών δραστηριοτήτων καθιστά εμφανή την έκταση του πεδίου εφαρμογής που καλύπτει η έννοια των οικονομικών δραστηριοτήτων και τον αντικειμενικό χαρακτήρα της, καθόσον η δραστηριότητα αυτή εξετάζεται αυτούσια, ανεξαρτήτως των σκοπών ή των αποτελεσμάτων της (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 21ης Φεβρουαρίου 2006, C-223/03, University of Huddersfield, Συλλογή 2006, σ. I-1751, σκέψη 47, προπαρατεθείσες αποφάσεις T-Mobile Austria κ.λπ., σκέψη 35, και Hutchison 3G κ.λπ., σκέψη 29).
- 18 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι, στην υπόθεση της κύριας δίκης, η δραστηριότητα που ασκούσε η Landesorganisation συνίστατο στην ανάληψη δραστηριοτήτων σχετικών με δημόσιες σχέσεις, ενημέρωση, διοργάνωση εκδηλώσεων, παράδοση διαφημιστικού υλικού σε άλλες οργανώσεις του SPÖ καθώς και στην πραγματοποίηση του ετήσιου χορού.

- 19 Συναφώς, επισημαίνεται, πρώτον, ότι βάση επιβολής του φόρου επί παροχής υπηρεσιών είναι οτιδήποτε λαμβάνεται ως αντάλλαγμα για την παρεχόμενη υπηρεσία και ότι, επομένως, πρέπει να υφίσταται άμεση σχέση μεταξύ της παρεχόμενης υπηρεσίας και της λαμβανόμενης αντιπαροχής για να μπορεί να φορολογηθεί η παροχή υπηρεσιών. Κατά συνέπεια, μια παροχή υπηρεσιών πραγματοποιείται «εξ επαχθούς αιτίας», κατά την έννοια του άρθρου 2, περίπτωση 1, της έκτης οδηγίας ΦΠΑ, και επομένως είναι φορολογητέα, μόνον αν υφίσταται μεταξύ του παρέχοντος την υπηρεσία και του λήπτη αυτής έννομη σχέση στο πλαίσιο της οποίας ανταλλάσσονται αμοιβαίως παροχές, η δε αμοιβή που λαμβάνει ο παρέχων την υπηρεσία συνιστά την πραγματική αντιπαροχή της υπηρεσίας που παρέχεται στον λήπτη (απόφαση της 3ης Μαρτίου 1994, C-16/93, Toisma, Συλλογή 1994, σ. I-743, σκέψεις 13 και 14 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 20 Επιβάλλεται η διευκρίνιση ότι, στο πλαίσιο του άρθρου 4, παράγραφος 2, της έκτης οδηγίας ΦΠΑ, η έννοια «εκμετάλλευση» αναφέρεται, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της αρχής της ουδετερότητας του κοινού συστήματος περί ΦΠΑ, σε όλες τις πράξεις, ανεξάρτητα από τη νομική μορφή τους, που αποσκοπούν στην άντληση εσόδων διαρκούς χαρακτήρα από το οικείο αγαθό (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 29ης Απριλίου 2004, C-77/01, EDM, Συλλογή 2004, σ. I-4295, σκέψη 48, και της 21ης Οκτωβρίου 2004, C-8/03, BBL, Συλλογή 2004, σ. I-10157, σκέψη 36).
- 21 Συναφώς, επισημαίνεται ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη δραστηριότητα, όπως περιγράφεται στη σκέψη 18 της παρούσας αποφάσεως, συνιστάται σε πράξεις διαφήμισης. Εν προκειμένω όμως, η εκμετάλλευση αυτή δεν παρέχει τη δυνατότητα άντλησης εσόδων διαρκούς χαρακτήρα.
- 22 Συγκεκριμένα, διαπιστώνεται ότι, προκειμένου να επιτευχθεί η εξακολούθηση των δραστηριοτήτων του SPÖ, το κόμμα αυτό χρηματοδοτείται μέσω κρατικών επιχορηγήσεων, σύμφωνα με τον εθνικό αυστριακό νόμο περί χρηματοδοτήσεως των πολιτικών κομμάτων, μέσω διαφόρων δωρεών και εισφορών καταβαλλόμενων από τα μέλη του κόμματος αυτού.
- 23 Ως εκ τούτου, τα μόνα έσοδα διαρκούς χαρακτήρα προέρχονται από τις κρατικές επιχορηγήσεις και τις εισφορές των μελών του εν λόγω κόμματος, ενώ τα έσοδα αυτά, μεταξύ άλλων, εξισορροπούν τις ζημίες που προκαλεί η επίμαχη στην κύρια δίκη δραστηριότητα.

- 24 Επομένως, αναλαμβάνοντας τις ενέργειες αυτές, το SPÖ, στο πλαίσιο της πραγματοποίησης των πολιτικών του στόχων, ασκεί δραστηριότητα επικοινωνίας η οποία σκοπεύει στη διάδοση των ιδεών του ως πολιτικού σχηματισμού. Ειδικότερα, σκοπός της δραστηριότητας του SPÖ, μέσω, μεταξύ άλλων, της Landesorganisation, είναι να συμβάλει στη διαμόρφωση της πολιτικής βούλησης εν όψει της συμμετοχής στην άσκηση της πολιτικής εξουσίας. Κατά την άσκηση της δραστηριότητας αυτής όμως, το SPÖ ουδόλως δρα ως παράγοντας της αγοράς.
- 25 Κατά συνέπεια, η επίμαχη στην κύρια δίκη δραστηριότητα δεν μπορεί να συνιστά οικονομική δραστηριότητα κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφοι 1 και 2, της έκτης οδηγίας ΦΠΑ.
- 26 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, η απάντηση που πρέπει να δοθεί είναι ότι το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, της έκτης οδηγίας ΦΠΑ πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι οι δραστηριότητες προσέγγισης του κοινού τις οποίες πραγματοποιεί η τοπική οργάνωση πολιτικού κόμματος ενός κράτους μέλους δεν πρέπει να θεωρούνται οικονομική δραστηριότητα.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 27 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπύπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, της έκτης οδηγίας 77/388/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, περί εναρμονίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, των σχετικών με τους φόρους κύκλου εργασιών — Κοινό σύστημα φόρου προστιθεμένης αξίας: ομοιόμορφη φορολογική βάση, πρέπει να ερμηνευθεί υπό

την έννοια ότι οι δραστηριότητες προσέγγισης του κοινού τις οποίες πραγματοποιεί η τοπική οργάνωση πολιτικού κόμματος ενός κράτους μέλους δεν πρέπει να θεωρούνται οικονομική δραστηριότητα.

(υπογραφές)